

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za državno ureditev

Številka: 060-05-8/2018/2

Osnutek

Ljubljana, 19. 6. 2018

ZAPISNIK

8. seje Komisije Državnega sveta za državno ureditev, ki je bila v sredo, 23. maja 2018 v sejni sobi 212, Ljubljana. Seja se je začela ob 14. 05 uri in se je končala ob 16. 30. Seja je potekala skupaj s Komisijo za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, ki je točki dnevnega reda obravnavala kot zainteresirana komisija.

Prisotni:

- člani: Milan Ozimič, Marjan Maučec, Bojan Kekec, Bojan Kontič, Branimir Štrukelj, mag. Marko Zidanšek in Bojana Potočan.

Opravičeni: Rajko Fajt in Franc Kangler.

Sejo je po dogovoru vodil predsednik Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide Boris Šuštaršič.

Na seji so bili pri 1. in 2. točki prisotni:

Varuhinja človekovih pravic, Vlasta Nussdorfer in namestniki varuhinje človekovih pravic: Ivan Šelih, dr. Kornelija Marzel, Miha Horvat in Tone Dolčič.

Ministrstvo za pravosodje:

- Nina Koželj, v. d. generalne direktorice Direktorata za kaznovalno pravo in človekove pravice
- mag. Robert Golobinek, vodja Sektorja za kaznovalno pravo in človekove pravice ter
- Janja Plevnik, sekretarka Sektorja za kaznovalno pravo in človekove pravice
- Lucija Božikov, vodja Oddelka za vzgojo, Uprava RS za izvrševanje kazenskih sankcij.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti:

- generalna direktorica Direktorata za delovna razmerja in pravice iz dela mag. Katja Rihar Bajuk,
- generalni direktor Direktorata za družino mag. Andrej del Fabro,
- namestnica generalne direktorice Direktorata za socialne zadeve Špela Isop,
- Tanja Dular in Damijana Peterlin iz Direktorata za invalide, vojne veterane in žrtve vojnega nasilja,
- Damjana Šarčević, vodja Sektorja za zaposlovanje in migracije in
- Maja Bohinjc.

Ministrstvo za zdravje:

- generalna direktorica Direktorata za zdravstveno varstvo Tanja Mate in
- njena sodelavca: Nadja Čobal in Damijan Jagodic.

Ministrstvo za notranje zadeve:

- Nina Gregori, generalna direktorica Direktorata za upravne notranje zadeve, migracije in naturalizacijo in
  - Tomaž Pečjak, vodja Službe generalnega direktorja policije, višji policijski svetnik.
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport:
- dr. Andreja Barle Lakota, državna sekretarka in
  - njena sodelavka Mija Javornik.

Predlog dnevnega reda:

1. Triindvajseto redno letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2017, EPA 2735-VII
2. Poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije o izvajanju nalog državnega preventivnega mehanizma po Opcijskem protokolu h Konvenciji OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju za leto 2017, EPA 2736-VII

Predlog dnevnega reda je bil soglasno sprejet.

Ad1) Triindvajseto redno letno poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2017, EPA 2735-VII

Varuhinja človekovih pravic je skupaj s svojimi namestniki predstavila poročilo. Varuh v 2017 obravnaval 4471 zadev, zaključenih je bilo 2627 zadev, pri čemer se je 386 pobud izkazalo za upravičene. Opravil je tudi 1306 pogovorov z ljudmi, ki še niso vložili pobude, in 142 pogovorov na terenu (12 poslovanj zunaj hiše). V 2017 Varuh poroča tudi o velikem številu stikov z nevladnimi organizacijami (42, od tega 8 srečanj z nevladnimi organizacijami, ki delujejo na področju okolja). V 2017 je bil dopolnjen Zakon o varuhu človekovih pravic, na podlagi katerega so bile vzpostavljene tri notranje organizacijske enote Varuha: Svet varuha za človekove pravice, Center za človekove pravice in Zagovorništvo otrok.

Komisiji ugotavljata, da je Varuh tudi mednarodno izjemno aktiven, med drugim zastopa Slovenijo v okviru OZN (na podlagi prej navedenih sprememb Zakona o varuhu človekovih pravic mu je bil dodeljen status A v skladu s Pariškimi načeli o statusu državnih institucij za človekove pravice in posledično lahko sodeluje v vseh fazah odločanja).

Komisiji poudarjata, da poročilo Varuha daje državljanom poglobljen vpogled v delovanje države. Ob pohvalah poročilo sta komisiji varuhinjo in njene namestnike pozvali k vztrajanju pri njihovem delu in usmerili kritiko v izvršilno oblast, ki bi morala varuhova priporočila upoštevati z vso resnostjo. Vedno znova namreč ugotavljata, da nekateri državni organi in institucije ne delujejo učinkovito in državljanom prijazno, še posebej je zaskrbljujoče, da se nekatera priporočila in opozorila Varuha ponavljajo že leta in še vedno niso realizirana. Eden od glavnih očitkov Varuha ostaja neodzivnost posameznih ministrstev, saj je pri nekaterih treba urgirati celo večkrat, preden se odzovejo na njegove poizvedbe, opozorila oziroma priporočila (pogosto se v tem kontekstu omenjata Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Ministrstvo za zdravje in Ministrstvo za okolje in prostor).

Komisiji menita, da ne smemo dopustiti, da bi tovrstno ignoriranje varuhovih opozoril postalo ustaljena praksa, ki bi jo kot družba tolerirali. Zato mora Državni svet vedno znova poudarjati pomen Varuha, njegovih poročil in zahtevati, da se priporočila dosledno uresničujejo.

Hkrati pa komisiji ugotavljata, da se nekateri državni organi, kot npr. Ministrstvo za notranje zadeve in Policija, na stališča Varuha odzivajo hitro in z veliko vestnostjo poskušajo uresničevati njegova priporočila, če to dopuščajo finančne zmožnosti in specifična narava dela posameznega organa. V priporočilih pa poskušajo najti tudi možnosti za izboljšanje svojega dela in zvišati standarde upoštevanja varstva človekovih pravic (preverjanje policijskih pooblastil pri Varuhu).

Komisiji ugotavljata, da Varuh opozarja na nekatera že leta problematična področja, ki se jih je v svojih razpravah večkrat dotaknil tudi Državni svet (urejanje bivanjskih razmer Romov in ogrožanje uresničevanja človekovih pravic - na eni strani pripadnikov romske skupnosti, kot tudi ostalih državljanov, ki živijo v sosedstvu; stanovanjska problematika s pozivi k spremembam stanovanjske zakonodaje v povezavi z zakonom o lokalni samoupravi; nedokončani denacionalizacijski postopki; omejevanje volilne pravice osebam, ki jim je v času 10 dni pred volitvami odvzeta prostost, so sprejeti v bolnišnico ali v institucionalno varstvo in posledično nimajo več možnosti vložiti prošnje za glasovanje po pošti; težave pri organiziranju dejavnosti zapornikov in zagotavljanje dela vsem zaprtim, ki to želijo; spremembe Zakon o duševnem zdravju, sprejem zakonodaje na področju dolgotrajne oskrbe itd.).

Varuh ponovno izpostavlja vprašanje pravne države, s poudarkom na načinu sprejemanja zakonodaje (brez upoštevanja Resolucije o normativni dejavnosti; brez prilaganja osnutkov podzakonskih aktov k predlogom zakonov; s posegi enega zakona v več drugih zakonov (slaba praksa, uvedena s sprejemom Zakona o uravnoteženju javnih financ, se nadaljuje) itd.). Pri tem poziva tudi Državni svet, da v okviru zakonodajnega postopka opozarja na takšne nepravilnosti ter jih skuša preprečiti. Tudi sami komisiji se zavedata dolžnosti državnih svetnic in svetnikov, da dosledno opozarjajo na neustrezne ali nesistemske zakonodajne predloge oz. na kršitve človekovih pravic, ki izhajajo iz predlaganih zakonskih določb.

Varuh opozarja, da se zaradi neupoštevanja usmeritev iz Resolucije o normativni dejavnosti, ki določa, da je ob predlogih zakonov treba opredeliti tudi finančne posledice in pripraviti osnutke podzakonskih predpisov, ki skupaj predstavljajo celoto urejanja družbenega razmerja (poglavje VII. Uresničevanje resolucije), številne podzakonske predpise sprejema prepozno oziroma z velikim časovnim zamikom. Tako se na primer za ugotavljanje vrste in stopnje telesnih okvar do uveljavitve predpisov s področja varstva invalidov, ki bodo na novo

uredili postopke delovanja izvedenskih organov (osmi odstavek 181. člena ZPIZ-2), pri pripravi izvedenskih mnenj še vedno uporablja Samoupravni sporazum o seznamu telesnih okvar (Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 66/89), čeprav naj bi vrste in stopnje telesnih okvar iz osmega odstavka 181. člena ZPIZ-2 minister, pristojen za zdravje, v sodelovanju z ministrom, pristojnim za varstvo invalidov, določil najkasneje v roku dveh let po uveljavitvi ZPIZ-2. Na navedeno problematiko Varuh opozarja že več let. Ministrstvo za zdravje v zvezi z navedenim podzakonskim aktom, ki ni bil spremenjen že od 1983, pojasnjuje, da njegova priprava traja dlje časa od predvidene zaradi neuspešnega dogovora s slovenskimi strokovnjaki glede realnega roka za izvedbo priprave omenjenega akta ter njegove vsebine. Trenutno je rok postavljen na dan 30. 10. 2018.

Komisiji ugotavljata, da (pre)dolgo let ostaja neurejeno še eno področje, povezano z zakonodajo s področja pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in sicer področje poklicnih bolezni, ki v poročilu Varuha za 2017 ni omenjeno. Državni svet je na nujnost čimprejšnje implementacije določb 68. člena ZPIZ-2 in sprejem Pravilnika o seznamu poklicnih bolezni opozoril že večkrat, tudi v okviru obravnave rednih letnih poročil Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Kljub določenim pospešenim aktivnostim, ki se odvijajo v zvezi s pripravo pravilnika v letošnjem letu, njegova vsebina med ključnimi deležniki še vedno ni bila usklajena.

V zvezi z vključevanjem zainteresirane javnosti v pripravo zakonodaje komisiji podpirata opozorilo Varuha, da je nedopustno, da se zakonodaja spreminja mimo upoštevanja javnosti in njihove udeležbe pri tem. Vključevanje strokovne javnosti v pripravo predpisov in upoštevanje njihovih pripomb bi bilo nujno tudi zato, ker širša komunikacija z različnimi javnostmi vodi k pripravi kvalitetnejše zakonodaje.

Varuh je pri kršenju pravil glede vključevanja javnosti v pripravo predpisov še posebej izpostavil Ministrstvo za okolje in prostor (MOP), pri čemer njegove javne politike vplivajo na kvaliteto vode, zraka itd. ter s tem na zdravje državljanov in prihodnjih generacij. K vključevanju javnosti v pripravo zakonskih rešitev MOP zavezujejo nacionalni predpisi (med drugim Resolucija o normativni dejavnosti) in Konvencija o dostopu do informacij, udeležbi javnosti pri odločanju in dostopu do pravnega varstva v okoljskih zadevah (t. i. Aarhuska konvencija).

Glede sodelovanja javnosti pri pripravi zakonodaje sta komisiji opozorili še na drugo plat medalje, namreč, da nekatere civilne iniciative rušijo vse projekte in zavirajo njihovo uresničevanje, pa čeprav bi koristile širši skupnosti, saj v želji po uresničevanju svojih ciljev ne čutijo nobene odgovornosti do skupnosti. Državljanji morajo imeti možnost vpliva, vendar pa mora zakonodaja preprečiti tudi zlorabe (npr. lobiranje na podlagi sledenja parcialnih interesov in koristi).

Varuh opozarja, da je na področju okolja utemeljenost prijav izjemno visoka, kar 20,2 %-na, pri čemer je Varuh veliko primerov kršitev (16) obravnaval na lastno pobudo. Ugotavlja se, da se MOP še vedno ni lotil urejanja problematike smradu in neprijetnih vonjav, ki ostaja neurejena že od 1999. Zaskrbljujoče je, da je MOP Poročilo o okolju, ki bi moralo biti pripravljeno vsake štiri leta, zadnje je bilo izdelano 1999, ponovno objavil šele 2017. Vse omenjeno kaže na mačehovski odnos države do tega področja. Na to kaže tudi stanje sanacije degradiranih območij (Mežiška kotlina, Soška dolina, Celjska kotlina, Zasavje), kjer zgolj postopoma prihaja do izboljšanja. Komisiji v zvezi z navedenim posebej opozarjata, da državljanji na posameznih območij niso v enakopravnem položaju, saj so se nekatere sanacije že pričele (Mežiška dolina), medtem ko za druga območja sanacijski načrti še niso pripravljeni.

Ponovno je bila izpostavljena problematika javnih cest, ki potekajo po privatnih zemljiščih. Pri poskusih reševanja sta bila na tem področju aktivna tako Varuh kot tudi Državni svet. Oba si

bosta tudi v prihodnje prizadevala prepričati Vlado Republike Slovenije (Vlada), da je problem tako kompleksen, da je nujen njen napor za pripravo sistemskih rešitev, skupaj s finančnim okvirom.

Na podlagi več opozoril Varuha, da gre za protiustavno stanje, je pristojno Ministrstvo za infrastrukturo 2016 v odgovoru zapisalo, da pripravlja predlog zakona, ki naj bi omogočil vzpostavitev evidenc teh cest, kar je predpogoj za pripravo konkretnih ukrepov. Nesprejemljivo pa je, da je omenjena rešitev še vedno v fazi predloga, ki se nanaša le na vpogled v pravni status spornih zemljišč, ne opredeljuje pa časovnice, niti ne govori o zagotavljanju finančnih sredstev za izplačilo odškodnin. Komisiji ugotavljata, da odgovorni državni organi ne kažejo interesa za reševanje nastale situacije in lastnikom zemljišč, po katerih potekajo sporne ceste, še vedno ostaja na voljo zgolj sodna pot, torej vložitev pobude za zahtevo ustavnosti in zakonitosti spornih občinskih odlokov.

Komisiji opozarjata, da je nerealno pričakovanje države, da bi to problematiko reševale lokalne skupnosti same, saj nimajo dovolj mehanizmov, niti finančnih niti kadrovske možnosti za njeno razrešitev. Izplačane odškodnine bi po nekaterih ocenah v povprečju vsako občino stale toliko kot znaša njen letni proračun. Tako visokih obremenitev lokalne skupnosti ne morejo prenesti, saj bi z izplačevanjem visokih odškodnin ogrozile izvrševanje svojih ostalih obveznosti, kot je na primer skrb za vzdrževanje komunalne infrastrukture.

Komisiji opozarjata, da ne gre samo za vprašanje lastništva, težave se v povezavi z nerešenimi lastninskimi pravicami pojavljajo tudi pri umeščanju komunalne infrastrukture v prostor, kar pa lahko vodi v kršenje človekovih pravic lastnikom spornih zemljišč. Komisiji sta napovedali, da bo Državni svet poskušal problematiko reševati z vložitvijo zakonodajne iniciative in izrazili upanje, da ji bo podpora izrekel tudi Varuh.

Komisiji sta v lanskem poročilu z Varuhom delili zadovoljstvo ob uspeli pobudi in zaključeni proceduri ob zapisu pravice do pitne vode v Ustavo Republike Slovenije. Ravno Državni svet je bil tisti, ki je že 2013 sprejel pobudo državnega svetnika mag. Steva Ščavničarja o zaščiti oskrbe s pitno vodo pred privatizacijo z dopolnitvijo Ustave RS in jo posredoval v proceduro Državnemu zboru. Vendar pa po enem letu zapisa pravice v Ustavo Vlada in pristojni resorji niso naredili še nobenega koraka naprej, saj v tem času nismo sprejeli nobenega podzakonskega akta, ki jih je za uresničevanje navedene ustavne pravice treba spremeniti ali sprejeti na novo. V tej luči lahko samo ugotovimo, da imamo v državi težavo s celostnim delovanjem in obvladovanjem sistemov.

Komisiji sta se strinjali z ugotovitvijo Varuha, da je še vedno aktualna problematika nadzornih mehanizmov, npr. inšpekcijskih služb. Tudi ta problem se pojavlja v vseh poročilih Varuha v zadnjih letih, vendar do premika na bolje ni prišlo. Komisiji sta se strinjali, da je nujna kadrovska okrepitev nadzornih mehanizmov, predvsem inšpekcij in tudi vzpostavitev pogojev za njihovo sodelovanje in povezovanje. Nujno bi bilo okrepiti tudi vlogo inšpekcijskega sveta, ki trenutno v sistemu nima nobene zavezujoče vloge, prav tako bi bilo treba vzpostaviti sistem meril za določanje prioritete dela inšpektorjev.

Varuh je opozoril tudi na kršenje pravic državljanom do dostopa do upravnih organov in drugih služb. V zadnjih letih je postalo zelo aktualno ukinjanje različnih izpostav različnih državnih organov in varčevanje na ta račun. Napačno je pri tem izhajati iz predpostavke, da so vsi državljani računalniško pismeni in da lahko vse informacije najdejo na spletu. Tistim, ki teh znanj nimajo, se jim z ukinjanjem služb na terenu otežuje dostop do določenih storitev in s tem okrnijo možnosti za uveljavitev posameznih pravic.

Komisiji sta izpostavili področje javne besede in etike, ki je stalnica v varuhovem poročilu, prav tako pa tudi v razpravi državnih svetnikov. S strani Varuha je bil tokrat izpostavljen

primer sovražnega govora do beguncev v Novi Gorici (napisi na stavbah), kjer se je Mestna Občina na priporočila Varuha ustrezno odzvala in odstranila napise.

Komisiji sta v zvezi z odprtimi vprašanji integracije tujcev s stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Slovenije in s težavami, s katerimi se pri svojem delu srečujejo lokalne skupnosti in pristojne državne ter lokalne skupnosti in ki jih je na svoji 7. seji (16. maj 2018) obravnaval tudi Državni svet, zaprosili Varuha, da tudi temu področju v prihodnje posveti pozornost in predvsem spodbudi Vlado k večjemu medresorskemu sodelovanju pri reševanju težav. S pravočasnim in primernim ukrepanjem je mogoče zagotoviti integracijo tujcev v slovensko družbo in se izogniti morebitnim konfliktom.

Komisiji izpostavljata tudi spletno komuniciranje, ki je velikokrat zatočišče sovražnih komentatorjev, ki jih le redko doletijo ustrezne sankcije. Komisiji menita, da na tem področju prihaja do kršitev človekovih pravic, saj posameznik, ki je očrnjen v spletnih medijih, težko doseže pravico. Ukrepa lahko zgolj na podlagi zasebne tožbe. Po mnenju komisij tem oblikam sovražnega govora kot družba namenjamo premalo pozornosti. Krepiti bi bilo treba zavedanje o prevzemanju odgovornosti za izgovorjene besede in pripraviti spremembe zakonodaje, ki bi med drugim zagotovila ustrezno zaščito vsakemu, ki je tarča tovrstnih napadov v spletnih medijih.

Komisiji ugotavljata, da Varuh pozdravlja pripravljenost odvetnikov in Odvetniške zbornice Slovenije za krepitev pro bono zastopanja odvetnikov in se strinja z mnenjem komisij, da bi bilo te pomoči bistveno več, če bi Vlada (Ministrstvo za pravosodje in Ministrstvo za finance) navedeno problematiko rešila celostno, tako z vidika dohodnine kot tudi z vidika davka na dodano vrednost.

Komisiji pozdravljata zmanjševanje sodnih zaostankov, vendar ob tem opozarjata, da jih je na določenih področjih še vedno veliko, predvsem na področju izvršbe in pri izterjavi preživnin. Komisiji se strinjata z Varuhom, da postaja vedno bolj pomembno tudi opozarjanje na kakovost sojenja. Komisiji sta ob tem opozorili tudi na morebitno novo problematično področje – izvajanje določb lani sprejetega Družinskega zakonika. Na podlagi slednjega je bilo veliko upravno-pravnih postopkov, ki so se prej odvijali pod okriljem centrov za socialno delo, prenesenih na sodišča, pri čemer pa za njihovo izvedbo ni zagotovljenega dovolj dodatnega kadra, predvsem sodnih izvedencev na področju najbolj občutljivejših družinskih vprašanj (npr. kliničnih psihologov).

Na področju prekrškov Varuh izpostavlja vedno več primerov, ko državljani redarjem očitajo napačno ravnanje, ko slednji opravljajo naloge v vlogi prekrškovnega organa. V zvezi s tem je komisiji zanimalo, ali bi bilo mogoče razloge za povečanje tovrstnih pritožb nad delom redarjev iskati v širitvi njihovih pristojnosti, ki so jih pridobili na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o občinskem redarstvu (ZORed-A). Varuh je pojasnil, da razlogov za porast pritožb še ni natančneje analiziral, morda je razlog v pomanjkljivem usposabljanju in izobraževanju redarjev. ZORed-A je pričel veljati 2017, zato bo neposredno povezavo med povečanjem pooblastil redarjem in pritožbami državljanov Varuh podrobneje ocenil v poročilu za 2018.

Na področju zdravstva Varuh kot eno od ključnih nerazrešenih področij izpostavlja področje zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja, saj zakon z navedenega področja še vedno ni bil vložen v zakonodajno proceduro, čeprav Ministrstvo za zdravje pojasnjuje, da je bil, kar se tiče strokovnega vidika, predlog zakona usklajen s ključnimi deležniki in pripravljen za obravnavo na Vladi RS ter posledično na politične odločitve glede posameznih odprtih vprašanj (npr. v zvezi z dopolnilnim zdravstvenim zavarovanjem).

Kot najbolj pereče težave na področju zdravstva Varuh izpostavlja še vedno nedorečeno mrežo izvajalcev zdravstvene dejavnosti, ki je po njegovem mnenju eden od dejavnikov, ki bi

lahko vplivali na razrešitev problematike dolgih čakalnih dob in podeljevanja koncesij (trenutno se jih po oceni Varuha podeljuje arbitrarno). Varuh dodatno izpostavlja po njegovem mnenju diskriminatorno urejeno uveljavljanje pravice do povračila stroškov zdravstvenih storitev, če se primerja koriščenje storitev pri zasebnem izvajalcu brez koncesije v Sloveniji (plačilo »iz žepa«) in koriščenje zdravstvenih storitev pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti v tujini (stroški so pacientu povrnjeni v celoti). Varuh prav tako ocenjuje, da rešitve, sprejete v okviru novele Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zdravstveni dejavnosti (ZZDej-K) septembra 2017 niso v zadostni meri razrešile problematike koncesijskih razmerij v zdravstvu. Varuh predlaga, da naj se sistem uredi tako, da bo Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije sam izbiral izvajalce zdravstvene dejavnosti, ki naj opravljajo zdravstvene storitve na njegov račun, kar bi po oceni Varuha lahko pozitivno vplivalo tudi na čakalne dobe v zdravstvu.

Ob obravnavi poročila Varuha za 2016 je Ministrstvo za zdravje napovedalo zagotovitev ustreznih finančnih sredstev za odprtje posebnega zaprtega oddelka za pedopsihiatrično obravnavo otrok v okviru Psihiatrične klinike Ljubljana, krepitev obstoječih timov na področju pedopsihiatrije na primarnem nivoju in splošno kadrovsko krepitev tega področja. Gre za več let trajajočo problematiko, na katero je vsako leto v svojem mnenju k varuhovemu poročilu opozoril tudi Državni svet. Komisiji na podlagi informacij Ministrstva za zdravje ugotavljata, da je bil navedeni posebni oddelek zdaj končno ustanovljen, da so zagotovljena sredstva za njegovo delovanje v višini 700.000 evrov, aktivno se rešuje tudi problematiko kadrovskih virov.

Na področju socialnega varstva Varuh kot ključni problem navaja že dolga leta nerazrešeno problematiko dolgotrajnih zaostankov pri razreševanju pritožb v zvezi z odločbami centrov za socialno delo v zvezi z uveljavljanjem pravic iz javnih sredstev na drugi stopnji. Na to, da je nesprejemljivo, da pritožniki čakajo na odločitev pristojnega Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti celo do tri leta, je večkrat opozoril tudi Državni svet.

Varuh v zvezi z navedenim dodatno opozarja, da je pristojno ministrstvo s spletne strani umaknilo t. i. števec pritožb, ki je pritožnikom omogočal vsaj približno oceno, kdaj bo njihova pritožba na vrsti za razrešitev. Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti priznava, da zaostanki pri razreševanju pritožb v zvezi s postopki uveljavljanja pravic iz javnih sredstev ostajajo ena od ključnih težav, ki naj bi se jo ministrstvo aktivno lotilo, a naj bi bilo za njeno učinkovito razrešitev še vedno kadrovsko preveč podhranjeno, navkljub večkratni vladni odobritvi projekta odprave zaostankov na podlagi povečanega obsega dela za obstoječe uslužbenke ministrstva (nazadnje decembra 2017). Ministrstvo se strinja tudi z opozorili Varuha v zvezi s števcem pritožb, zato naj bi bil slednji v kratkem na spletni strani ministrstva ponovno aktiviran.

V zvezi s pravicami otrok Varuh poudarja določen napredek, saj je Slovenija končno ratificirala Tretji izbirni protokol h Konvenciji o otrokovih pravicah, ki ga je sicer podpisala že 28. februarja 2012. Prav tako se je s sprejetjem Zakona o dopolnitvah Zakona o varuhu človekovih pravic (Uradni list RS, št. 54/17) končno zakonsko uredilo področje zagovorništva, ki se je do tedaj pod okriljem Varuha odvijalo na projektni način. Kmalu bo v tem okviru izdan tudi splošni akt, ki bo zaokrožil normativni okvir ureditve omenjenega področja.

Varuh pa posebej izpostavlja področje športa, v okviru katerega se še vedno dogaja, da športni klubi za otroke, mlajše od 15 let, zahtevajo odškodnino v primeru prestopov k drugim klubom/izstopom iz kluba, čeprav novi Zakon o športu (Uradni list RS, št. 29/17 in 21/18 – ZNOrg) 34. členu slednje prepoveduje. Dopusčeno je zgolj plačilo nadomestila za prestop za športnika, starejšega od 15 let, če ima športna organizacija, ki zahteva plačilo nadomestila, z njim sklenjeno pisno pogodbo, v kateri je to določeno in na podlagi katere navedeni športnik prejema plačilo v višini najmanj bruto minimalne plače v Republiki

Sloveniji. Varuh na tem področju nima pristojnosti za ukrepanje, zato takšne primere odstopa v obravnavo Inšpektoratu Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Komisiji sta bili seznanjeni, da se bo v letu 2018 Varuh posebej posvetil področju starejših, pri čemer bo v jeseni 2018 izveden obsežen posvet prav v Državnem svetu. Ob tem je varuhinja človekovih pravic izrekla tudi posebno zahvalo Državnemu svetu za vsa dosedanja uspešna sodelovanja na različnih vsebinskih področjih varuhovega dela. Ugotovitvam o dobrem sodelovanju med organoma se pridružujeta tudi komisiji.

Komisiji sta Varuha pozvali, naj vzporedno ali hkrati s poglobljeno obravnavo starejših v družbi posebno pozornost posveti tudi invalidom, saj gre za dve biološko pogojeni ranljivejši skupini prebivalstva, ki se v trenutnih razmerah v naši družbi soočata z velikimi problemi in izzivi. Kot pomemben element kvalitete življenja tako starejših kot invalidov pa komisiji prepoznavata tudi področje dolgotrajne oskrbe, ki kljub dolgoletnim naporom različnih deležnikov (tudi Državnega sveta in Varuha) še vedno ostaja zakonsko neurejeno.

Komisiji ugotavljata, da Varuh v poročilu opozarja na prezasedenost varovanih oddelkov v socialno-varstvenih zavodih, v katere so nameščene osebe s sklepom sodišča, na kar je podrobneje opozoril tudi v Posebnem poročilu Varuha človekovih pravic Republike Slovenije o kršitvah človekovih pravic oseb z duševno motnjo pri njihovem neprostoovoljnem nastanjanju in obravnavi v varovanih oddelkih socialnovarstvenih zavodov, ki ga je na 82. seji 28. 9. 2017 obravnavala tudi Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide iz preteklega mandata Državnega sveta. Komisija je podprla vse predloge Varuha za ureditev področja. Komisiji ugotavljata, da je v vmesnem času vendarle prišlo do določenega napredka pri razreševanju navedene problematike, saj se bo na podlagi sklepa Vlade RS, sprejetega marca letos, zagotovilo odprtje dodatnega varovanega oddelka v enem od posebnih oziroma kombiniranih socialnovarstvenih zavodov (predvideno je povečanje kapacitet za 20 mest), kot dodatno možnost povečanja kapacitet pa ministrstvo navaja dogovore o možnih namestitvah v ostalih posebnih in kombiniranih socialno-varstvenih zavodih. Ustanovljena je bila tudi delovna skupina za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju (trenutno oblikuje kadrovske in prostorske normative), katere namen je na podlagi medresorskega sodelovanja vzpostaviti sistem, ki bo odpravil dosedanje pomanjkljivosti in nepravilnosti v sistemu obravnave oseb z najzahtevnejšimi težavami v duševnem zdravju, ki zaradi motenj življenjsko ogrožajo sebe ali druge.

V razpravi je bila izpostavljena tudi pravica do dela in z njo povezano področje brezposelnosti. Navkljub precejšnjim sredstvom, ki namenjenih aktivni politiki zaposlovanja (APZ) v 2017 in 2018, Varuh opozarja, da ukrepi aktivne politike zaposlovanja še vedno niso dovolj pregledni, kar se tiče jasne opredelitve skupin brezposelnih, ki so jim namenjeni, same izvedbe poziva izvajalcem ukrepov APZ in vključevanja brezposelnih v posamezne ukrepe. Slednje je v svojem sklepu X lps 314/2015-26 z dne 4. 10. 2017 potrdilo tudi Vrhovno sodišče, ki je 47. člen Zakona o urejanju trga dela ocenilo za protiustavnega ter na tej podlagi vložilo zahtevo za oceno ustavnosti navedenega člena na Ustavno sodišče RS.

Pristojno Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti pojasnjuje, da so v ukrepe APZ prednostno vključene ranljivejše skupine brezposelnih (prejemniki denarne socialne pomoči, mladi, starejši, dolgotrajno brezposelni itd.), pri čemer so izvajalci izbrani na podlagi pogojev in meril, ki so določeni v javnem povabilu, saj ne gre za sistemske ukrepe, ampak ukrepe, ki so vezani na trenutno zaznano situacijo v segmentu brezposelnih. Ministrstvo poudarja tudi zagotovljene izhode iz omenjenih programov, kar je ključnega pomena za ponovno aktivacijo na trgu dela.

V razpravi je bilo poudarjeno, da bi v državi morali ustrezneje zaščititi mlade ženske, ki so danes mnogokrat zaposlene za določen čas, kar jim ne omogoča enake stopnje socialne

varnosti in varnosti zaposlitve kot tistim, ki so zaposlene za nedoločen čas, kar lahko posredno vpliva na njihovo odločitev glede družine in otrok.

Komisiji ugotavljata, da neplačilo prispevkov za socialno varnost, ki med drugim izrazito negativno vpliva na možnost upokojitve in zagotovitve dostojne pokojninske osnove, še vedno ostaja najbolj pereča tema v zvezi z delovnopravnim področjem. Zaskrbljujoče je, da zakonodaja na tem področju kršijo tudi nekatera podjetja v državni lasti, na kar je bilo opozorjeno že ob obravnavi lanskoletnega poročila Varuha. Posledično bi bilo treba to problematiko še bolj izrazito javno izpostavljati in jo bolj učinkovito urejati. Kot poudarja Varuh, so bile v 2017 sicer resda uvedene določene zakonske spremembe na področju inšpekcije dela, kazenske zakonodaje, čezmejnega izvajanja storitev, določeni ukrepi FURS itd., ki pa jim niso sledili ustrezni nadzorni in izvršni mehanizmi (npr. na področju čezmejnega izvajanja storitev ZZZS ni bilo dodeljenih dovolj resursov za učinkovito izvajanje zakonodajnih rešitev). Na implementacijo določb navedenega zakona, zlasti v zvezi s hitrostjo pridobivanja obrazcev A1 je tudi v tem mandatu že večkrat opozoril Državni svet.

Predstavniki delojemalcev z vidika zaščite sindikalnih zaupnikov opozarjajo na zaskrbljujoč aktualni trend odpovedi delovnih razmerij sindikalnim zaupnikom, ki so šibko utemeljene in se pogosto zaključijo s poravnanimi na sodiščih za večje vsote denarja. Pojavlja se tudi pogojevanje napredovanj z odstopom s funkcije sindikalnega zastopnika, s čimer se krši pravice do sindikalnega delovanja. Sindikati tej problematiki že namenjajo posebno pozornost, k ukrepanju in opozarjanju na takšne neprimerne aktivnosti delodajalcev pa pozivajo tudi Varuha. Slednji pojasnjuje, da do sedaj pobud za proučitev kršitev pravic s tega področja neposredno od oškodovanih še ni prejel, se je pa na morebitne pobude prizadetih pripravljen odzvati.

Komisiji ugotavljata, da Ministrstvo za finance še vedno ni uresničilo priporočil Varuha glede ureditve problematike obdavčenja dohodkov otrok iz naslova družinske pokojnine, ki so bili s 64. členom Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o davčnem postopku (Uradni list št. 91/15; ZDavP-2I) postavljeni v neenak položaj napram prejemnikom preživnin, ki niso obdavčene. Na sporno ureditev je v preteklem mandatu aktivno opozarjal tudi Državni svet, nazadnje ravno ob obravnavi poročila Varuha za 2016.

Komisiji izpostavljata tudi vprašanje zakonske ureditve cepljenja, o katerem je na 4. seji 7. 3. 2018 razpravljala tudi pristojna Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, ko je obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o nalezljivih boleznih (ZNB-B), EPA 2581-VII, ki mu je izrazila podporo. Ob tem se je seznanila tudi s stališčem Varuha, ki sledi stališču Ustavnega sodišča RS, da cepljenje sicer resda predstavlja poseg v človeško telo, kar bi terjalo soglasje posameznika, a da je v primeru preprečevanja nalezljivih bolezni ključnega pomena tehtanje med interesi javnega zdravja in pravico posameznika. Varuh je posledično pozval Ministrstvo za zdravje, da temeljito prouči vse argumente, ki jih proti obveznemu cepljenju navajajo starši otrok, ki naj bi imeli zaradi cepljenja hude zdravstvene težave. Varuh bo sicer navedeno problematiko podrobneje analiziral v letnem poročilu za 2018, ko je slednja ponovno prišla v ospredje. Komisiji pri tem poudarjata, da trenutno ni na voljo nobene alternativne biološke metode, ki bi lahko ustrezno nadomestila cepljenje in preprečila širitev hudih nalezljivih bolezni, zato se strinjata, da v tem primeru vprašanje nedotakljivosti človeškega telesa ne more biti obravnavano kot absolutno.

Komisiji sta se, tako kot že večkrat v preteklih letih, ponovno dotaknili problematike upoštevanja prostovoljno vplačanih prispevkov v času do uveljavitve ZPIZ-2 pri izračunu pogojev za zgodnejšo upokojitve. Novembra 2017 sprejeta novela ZPIZ-2E je, kot opozarja tudi Varuh, navedeno problematiko rešila zgolj delno, saj je na njeni podlagi ponovno zagotovljeno upoštevanje obdobja prostovoljnega plačevanja prispevkov v pokojninsko dobo brez dokupa pred 2013, ne pa tudi upoštevanja dokupljenih let študija in služenja vojaškega roka z namenom ugodnejše odmere pokojnine. Komisiji opozarjata, da je s tem ostalo za

pravice, ki so jih upravičeno pričakovali v času, ko so se odločili za navedeni odkup, prikrajšanih precejšnje število ljudi.

Komisiji podpirata tudi poziv Varuha, da se tistim obsojencem, ki v času prestajanja kazni delo opravljajo na enak način in v enakem obsegu kot delavci, ki so v delovnem razmerju, zagotovi enaka stopnja pravic, ki izhajajo iz opravljanja dela. Trenutna ureditev namreč obsojene na zaporno kazen izrecno izključuje iz pokojninskega zavarovanja, če zaradi prestajanja navedene kazni več kot šest mesecev ne morejo opravljati dejavnosti ali dela.

Varuh v poročilu v okviru posameznih poglavij izpostavlja tudi kršitve pravic na področju invalidskega varstva, pri čemer poziva k sistemski ureditvi prevozov za študente, ki so invalidi, zagotovitve ustreznega dostopa invalidom v javne in druge objekte (kot dobra praksa je izpostavljen projekt Zmoremo, namenjen ozaveščanju javnosti), večji ozaveščenosti delodajalcev glede invalidnosti kot dejavnika diskriminacije (primer zavrnitve povračila stroškov prevoza na delo in domov v obliki kilometrine za javno uslužbenko, ki je invalidka in ne more uporabljati javnega prevoza) ter zagotovitvi večje pravne in finančne samostojnosti Sveta za invalide Republike Slovenije.

Komisiji v zvezi s področjem invalidskega varstva pozivata Varuha, da z analizo uresničevanja človekovih in ostalih pravic invalidov na sistemski ravni, ki naj bo predstavljena enovito, v okviru posebnega poglavja in ne razpršeno po posameznih področjih, pripomore k prepoznavi invalidskega varstva kot celovitega družbenega podsistema. V razpravi je bilo opozorjeno na težave invalidskih organizacij z uresničevanjem ustavne pravice do interesnega združevanja (npr. neutemeljena izguba legalno pridobljene pravne osebe Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije) in na izločanje kvalificiranih predstavnikov invalidov pri soupravljanju v javni Fundaciji za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO).

Predlagano je bilo tudi, da Varuh opusti uporabo izraza »duševna ali telesna nezmožnost« kot nadomestnega izraza za »invalidnost«. Izraz je nekorekten in podcenjujoč ter v nasprotju s sodobnimi strokovnimi smernicami, definicijami in razumevanjem invalidnosti kot kompleksnega pojava, ki ni omejen le na biološko dimenzijo, ampak odraža tudi interakcijo med funkcionalnimi omejitvami osebe z družbo in različnimi vrstami ovir, s katerimi se invalidi srečujejo in jih tudi premagujejo. Komisiji ob tem opozarjata, da se je tekom let nabralo že kar nekaj neustreznih izrazov, ki naj bi služili kot nadomestilo za besedi »invalid« ali »invalidnost«, in sicer: hendikepirani, osebe s posebnimi potrebami, osebe z ovirami, osebe z oviranostjo, prizadeti, manj zmožni, osebe z invalidnostjo itd., a so povzročili več škode kot koristi. Njihova nepremišljena uporaba je namreč vnesla veliko nejasnosti v razumevanje invalidnosti in s tem negativno vplivala na družbeno identiteto invalidov v Sloveniji. Komisiji zato pozivata k uporabi izrazoslovja, ki je skladno z dolgoletno ustaljeno prakso in se uporablja v zakonodaji s področja invalidskega varstva ter drugih dokumentih na državnem nivoju.

Komisiji ugotavljata, da je Varuh že pred zgoraj navedenim opozorilom tudi sam ugotovil, da je uporaba nekaterih izrazov v poročilu neustrezna, in zagotovil, da se bo že v poročilu za 2018 striktno uporabljalo zgolj izraza invalidi in invalidnost. V zvezi z zmedo z izrazoslovjem, ki je posledica uvajanja vedno novih izrazov na področju invalidskega varstva in varstva oseb s težavami v duševnem zdravju, pa Varuh napoveduje poseben posvet o splošno sprejetem in sprejemljivem izrazoslovju na tem področju. K sodelovanju na posvetu bodo povabljeni tudi jezikoslovci.

Po končani razpravi je komisija sprejela naslednja sklepa:

1. Komisija za državno ureditev **se je seznanila** s Triindvajsetim rednim letnim poročilom Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2017, EPA 2735-VII.
2. Komisija je za poročevalko na seji Državnega sveta in na matični komisiji Državnega

zbornica določila državno svetnico Bojano Potočan. Sklep je bil sprejet soglasno.

Ad2) Poročilo Varuha človekovih pravic Republike Slovenije o izvajanju nalog državnega preventivnega mehanizma po Opcijskem protokolu h Konvenciji OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju za leto 2017, EPA 2736-VII

Namestnik Varuha (v nadaljevanju: predlagatelj) pristojen za izvajanje DPM, je predstavil poročilo za 2017. Dejavnosti v okviru DPM so obiskovanje krajev odvzema prostosti v Sloveniji in preverjanje ravnanja z zaprtimi osebami in pogojev bivanja, da bi okreplili varstvo pred mučenjem, krutim ali poniževalnim ravnanjem.

DPM je v 2017 obiskal 80 tovrstnih ustanov: 27 policijskih postaj, 21 lokacij za prestajanje kazni zapora, 10 lokacij posebnih socialnovarstvenih zavodov, 2 psihiatrični bolnišnici, 15 lokacij domov za starejše občane, 4 zavode za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami in 1 lokacijo, ki sodi v kategorijo kraja odvzem prostosti tujcem. Večina obiskov DPM je nenajavljenih, v 2017 so bili najavljeni le 4 obiski, ko so bili prisotni tuji predstavniki. Predlagatelj je izpostavil dobro sodelovanje z DPM drugih držav, predvsem s sosednjimi državami, s katerimi sodelujejo tudi na področju usposabljanja in izmenjave dobrih praks, izobražujejo pa tudi kolege iz drugih držav (Tunizija, Kazahstan).

V 18 primerih so bili obiski v 2017 tematske narave, kar pomeni, da se na obisku pozornost posveti predvsem določeni temi. DPM je opravil tudi 18 kontrolnih obiskov, kjer gre zlasti za preverjanje izpolnjevanja priporočil prehodnih obiskov. Vsi obiski v okviru DPM so sestavljeni iz 3 delov: uvodni razgovor z vodstvom, ogled prostorov, zaključni pogovor z vodstvom obiskane ustanove, v katerem se strnejo ugotovitve, ki že nakazujejo kakšna bodo priporočila, ki so sestavni del poročila o obisku ustanove in ga le-ta prejme po končanem obisku DPM. Poročilo o obisku se pošlje tudi nadrejenemu organu institucije, kratko poročilo pa je objavljeno tudi na spletni strani Varuha. Pri izvajanju dejavnosti DPM Varuh sodeluje z 8 izbranimi nevladnimi organizacijami, ki jih zastopa preko 40 posameznikov. DPM poleg izvajanja obiskov ustanov, na podlagi izkušenj z obiskov oblikuje pobude za spremembo zakonodaje.

V 2017 je DPM na podlagi 80 obiskov izdal 615 priporočil. Z realizacijo priporočil so relativno zadovoljni - 245 jih je bilo že uresničenih, 204 priporočil je bilo dodatno sprejetih, vendar zaradi različnih razlogov še čakajo na uresničitev. Le 55 priporočil je bilo takšnih, da jih ustanove niso sprejele. Predlagatelj je izpostavil nekatere glavne težave v teh ustanovah, kot jih vidi DPM. Gre za področje Zakona o duševnem zdravju in dolgotrajna priprava njegovih sprememb, v praksi se kažejo težave v opredelitvi varovanih oddelkov, težave so z izvajanjem posebnih varovalnih ukrepov. DPM je dolga leta opozarjal na težave z obravnavo mladoletnikov v vzgojnih zavodih in v 2018 je bila končno realizirana pobuda o ustanovitvi medresorske skupine, ki naj bi prevetrila vso zakonodajo s tega področja in pripravila nove zakonske rešitve. Vzgojni zavodi, ki opravljajo bistveno nalogo na področju institucionalnega varstva mladoletnikov namreč zakonsko niso opredeljeni, oziroma njihova funkcija kot taka ni urejena v posebnem predpisu.

Predlagatelj je izrazil zadovoljstvo, da v okviru obiskov DPM niso ugotavljali ravnanj, ki bi pomenile mučenje v smislu določil konvencije. V poročilu pa so posamezna opozorila glede slabih praks oz. ravnanj, ki pa lahko kažejo na slabo ravnanje, npr. nameščanje oseb v socialnovarstvenih zavodih na hodnike in v druge prostore zaradi prostorske stiske; uporaba posebnih varovalnih ukrepov, problematika nameščanja tujcev brez spremstva oziroma mladoletnikov in otrok v Center za tujce. V poročilu je posebej izpostavljena uporaba mrežnih postelj, prvič v desetih letih delovanja DPM so ugotovili to neustrezno prakso v enem od socialnovarstvenih zavodov.

Predlagatelj je napovedal določene spremembe glede načina obiskov, saj bodo vedno več pozornosti posvečali tematskim obiskom. V 2017 so bili tematski obiski posvečeni ranljivim zaprtim osebam, saj za starejše ali invalide na prestajanju kazni zapora oziroma v priporu ni dobro poskrbljeno. DPM se je prav tako ukvarjal z načini izrabe časa, ki ga imajo na razpolago zaprte osebe, ki bi morala biti usmerjena v pripravo obsojenca na vrnitev v družbo. V okviru DPM je nastalo tudi posebno poročilo glede neprostoVOLjnega nameščanja oseb z duševnimi motnjami v socialnovarstvene zavode po Zakonu o duševnem zdravju.

V zaključku predstavitve delovanja DPM je Varuhinja pohvalila delovanje mehanizma in delovanje namestnika, ki pokriva področje, saj z minimalno ekipo opravi pomembno delo. Izpostavljena je bila visoka raven uresničevanja priporočil, kar priča o spoštovanju, ki ga DPM uživa pri institucijah. Tudi mednarodni obiskovalci, ki prihajajo na obiske v slovenske zaprte ustanove, običajno ne najdejo drugih kršitev kot jih najde DPM. V Sloveniji imamo velik nadzor na institucijami, v katerih je ljudem odvzeta prostost. V 2017 je urad Varuha postal tudi demenci prijazna točka, in ravno področju demence in omejevanju svobode zaradi demence, DPM posveča veliko pozornosti.

V nadaljevanju skupne seje so se na predstavljeno poročilo odzvali še predstavniki nekaterih ustanov in ministrstev. Vsi razpravljavci so izpostavili, da zelo dobro sodelujejo z DPM, da jim priporočila pokažejo pomanjkljivosti sistema in da lahko na njihovi podlagi izboljšajo stanje v pregledanih ustanovah in načrtujejo njihov razvoj.

Predstavnica Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij je zagotovila, da vsa priporočila jemljemo zelo resno, ki so zrcalo sistemu. Po vsakem obisku DPM v zaporu, se Uprava za izvrševanje kazenskih sankcij sestane z vodstvom in gredo skozi priporočila, skupaj se pripravijo izhodišča za odgovore in pogleda se, kaj bi se še lahko uredilo. Priporočila dana eni ustanovi se obravnavajo z vsemi direktorji zavodov za prestajanje kazni zapora in v okviru teh sestankov se iščejo rešitve za izboljšanje položaja zaprtih oseb.

Predstavnica Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) je poudarila, da MDDSZ skrbno preveri vsako podano priporočilo DPM, ki ga poda na podlagi opravljenih nadzorov v splošnih in posebnih socialnovarstvenih zavodih. Prav tako MDDSZ po potrebi ukrepa in ustanove spodbuja k izpolnjevanju priporočil, na njihovi podlagi pa tudi predlaga sistemske spremembe. Glede priporočil, ki se nanašajo na domove starejših občanov, MDDSZ nanje redno odgovarja ali utemelji, če se s priporočilom DPM ne strinja. MDDSZ na podlagi ugotovitev DPM posameznim ustanovam te spodbuja k ogledu dobrih praks in dodatnemu izobraževanju uslužbencev. Predstavnica MDDSZ je izpostavila sodelovanje med ministrstvom in Varuhom na področju demence. Velik del priporočil Varuha, ki jih je izdal na tem področju je zajetih v vsebini dopolnitev usmeritev za delo z osebami z demenco v institucionalnem varstvu starejših. Usmeritve sicer niso obvezujoča pravna praksa, vendar pa so v domovom starejših občanov v veliko pomoč in so usklajene z Varuhom ter s socialno inšpekcijo.

Glede priporočil, ki so vezana na Zakon o duševnem zdravju je predstavnica MDDSZ članom komisij pojasnila, da ministrstvo sodeluje v delovni skupini, ki deluje v okviru Ministrstva za zdravje. Na obstoječi zakon so že podali določene predloge, pri čemer pa so sodelovali z nevladnimi organizacijami in zavodi in poskušali čim bolj uveljavljati strokovne usmeritve in predloge, ki so jih posredovali zavodi in nevladne organizacije.

Predstavnica MDDSZ se je na skupni seji strinjala, da je na področju duševnega zdravja problem z nastanitvijo oseb s težavami v duševnem zdravju v varovane oddelke posebnih zavodov in v kombinirane socialnovarstvene zavode. MDDSZ sodeluje v medresorski skupini (skupaj z Ministrstvom za pravosodje in Ministrstvom za zdravje), ki pripravlja sistemske spremembe področja. Kratkoročno bo problematiko prezasedenosti v varovanih oddelkih

delno omililo odprtje dodatnega varovanega oddelka, ki bo še letos zagotovil dodatnih 20 mest.

Predstavniki Policije je na seji poudaril, da Policija vsa priporočila DPM vzame zelo resno in jih večino tudi uresniči. Predstavniki Policije je na seji pojasnil, da so na podlagi Varuhovih priporočil izvedli usposabljanje za preko 400 policistov, samoiniciativno so obiskali 46 policijskih postaj in preverili priporočila direktno pri njih, zato, da se tudi sproti odpravi vse težave. Pozitivno je, da DPM v okviru obiskov pripravi tudi priporočila, ki se nanašajo na delovne pogoje policistov. Policija je tudi na podlagi upoštevanja priporočil DPM prejela veliko mednarodno priznanje, saj jo je CEPOL (Evropska policijska akademija) povabila, da pripravi izobraževanje za dansko policijo in ji predstavi način delovanja slovenske policije pri izvajanju postopkov pri odvzemu prostosti in kako pri tem zagotavlja varovanje človekovih pravic.

Predstavnica Ministrstva za zdravje je izpostavila, da z DPM dobro sodelujejo in včasih vsebinsko komplicirane zadeve rešujejo skupaj in tako tudi lahko presežejo razlike v tolmačenju posameznih rešitev. Predstavnica ministrstva je članom komisij izpostavila problematiko Zakona o duševnem zdravju, ki je potreben prenove in kontrolni pregledi DPM, ki opravljajo obiske v psihiatričnih ustanovah in pripravljajo vsebinska priporočila, so vodilo oziroma smerokaz, v katero smer je treba narediti izboljšave zakona. DPM v povprečju obišče 2 do 3 psihiatrične ustanove leto, vseh psihiatričnih ustanov pa je v Sloveniji 6, kar pomeni, da so bile vse ustanove v času delovanja DPM že večkrat pregledane.

Komisiji poročilo DPM ocenjujeta kot vsebinsko dobro strukturirano in informativno.

Komisiji sta pozdravili upoštevanje in izvrševanje priporočil DPM na strani Policije, saj gre v primeru policijskega pridržanja za velik poseg v človekove pravice in temeljne svoboščine in je izpolnjevanje priporočil še posebej nujno. Predstavniki Policije je na skupni seji komisij pojasnil, da Policija največ priporočil dobi zaradi administrativnih nalog oziroma napak, vendar Policija tudi v teh primerih sproti in hitro odpravlja pomanjkljivosti. Ob obiskih policijskih postaj zato vedno preverjajo tudi priporočila DPM in kako jih v praksi upoštevati. Tudi, če katero priporočilo ostane neuresničeno (lani 12), je razlog bodisi pomanjkanje denarja, bodisi, da so takšne narave, da bi lahko vplivale na varnost pridržanih oseb ali na varnost policistov, ki izvajajo te postopke ali pa gre za drugačno organizacijsko obliko dela Policije.

V poročilu DPM je na nekaj mestih opozorjeno na probleme v zaporih, kar se nanaša predvsem na prostorsko stisko, na neustrezno oskrbo ranljivih skupin zaprtih oseb, kot so starejši ali invalidi na prestajanju kazni. DPM se je ukvarjal tudi z načini izrabe časa, ki ga imajo na razpolago zaprte osebe, ki bi morala biti usmerjena v to, da se obsojenca pripravi na ponovno vrnitev v družbo. Na skupni seji komisij je bilo izrečeno tudi opozorilo, da je treba večjo pozornost posvetiti pravosodnim policistom in pri tem upoštevati tudi njihove pravice. Pravosodnih policistov je vedno manj in zato so preostali zaposleni vedno bolj obremenjeni. Področje zahteva ukrepanje pristojnega ministrstva in Vlade, saj lahko ustvarimo odličen standard za zapornike, vendar je politike nemogoče izvajati, če ni dovolj zaposlenih, ki imajo ustrezne delovne pogoje in so tudi ustrezno plačani. Zato je nujno večje število razpisov za delovna mesta pravosodnih policistov, prav tako pa bo treba popraviti njihove osebne dohodke, saj jih drugače ne bo mogoče pridobiti za delo v zaporih.

Po končani razpravi je komisija sprejela naslednja sklepa:

1. Komisija za državno ureditev **se je seznanila** s Poročilom Varuha človekovih pravic

Republike Slovenije o izvajanju nalog državnega preventivnega mehanizma po Opcijskem protokolu h Konvenciji OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju za leto 2017, EPA 2736-VII.

2. Komisija je za poročevalko na seji matične komisije Državnega zbora določila državno svetnico Bojano Potočan. Sklep je bil sprejet soglasno.

mag. Mateja Poljanšek l.r.
sekretarka

Rajko Fajt l.r.
predsednik